

UBEZPIECZENIE JAKO FORMA ZABEZPIECZENIA KREDYTU

Agata Szczukocka

dr hab. prof. nadzw. UŁ, Katedra Metod Statystycznych,
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Uniwersytet Łódzki

Wprowadzenie

Podstawą działalności banku jest osiągnięcie zysku, a jednym ze sposobów uzyskiwania dochodów jest udzielanie kredytów. Kredyt tak jak każda działalność człowieka jest obarczony ryzykiem. W celu minimalizacji tego ryzyka banki stosują różne formy zabezpieczeń. Jedną z metod zabezpieczenia spłaty kredytu jest ubezpieczenie. Istnieje możliwość ubezpieczenia od utraty pracy, zdrowia czy śmierci. Zadaniem ubezpieczenia jest ułatwienie spłaty rat lub całości kredytu w sytuacji zajścia nieprzewidzianych zdarzeń. Celem artykułu jest analiza sytuacji na rynku kredytowym i zwrócenie uwagi na jedną z form zabezpieczenia spłaty kredytów jaką jest ubezpieczenie. Do analiz zostały wykorzystane dane Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

1. Analiza rynku kredytowego w Polsce

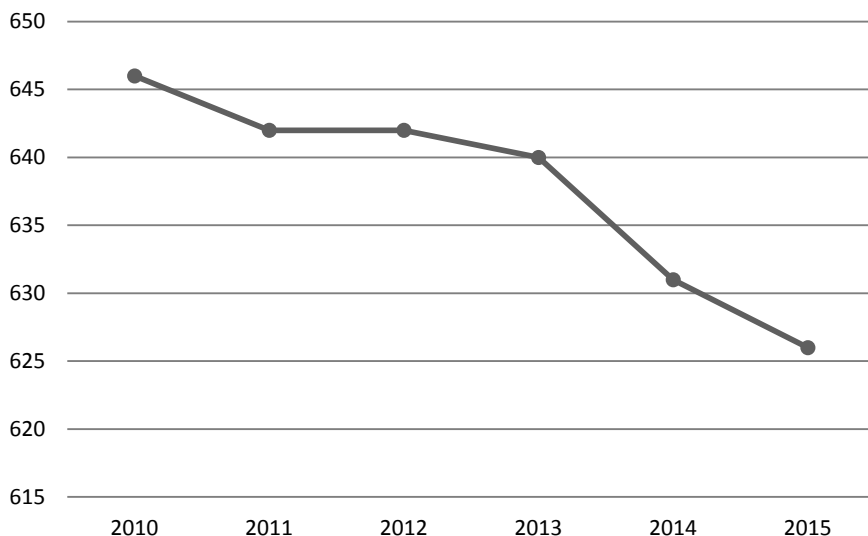
Zgodnie z artykułem 69 prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytowa m.in. powinna zawierać sposób spłaty kredytu. W 2015 roku w Polsce działalność bankową prowa-

dziło 626 podmiotów, w porównaniu z rokiem 2010 nastąpił 3% spadek, niemniej jednak analizując kolejne lata możemy mówić o pewnej stabilności sektora bankowego. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku zatrudnionych w instytucjach bankowych – tu także miał miejsce około 3% spadek. Wzrosła natomiast liczba oddziałów instytucji kredytowych.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba podmiotów prowadzących działalność bankową	646	642	642	640	631	626
- banki komercyjne	49	47	45	41	38	38
- oddziały instytucji kredytowych	21	21	25	28	28	27
- banki spółdzielcze	576	574	572	571	565	561
Zatrudnienie w instytucjach bankowych	176 916	176 658	175 071	174 321	172 659	170 935

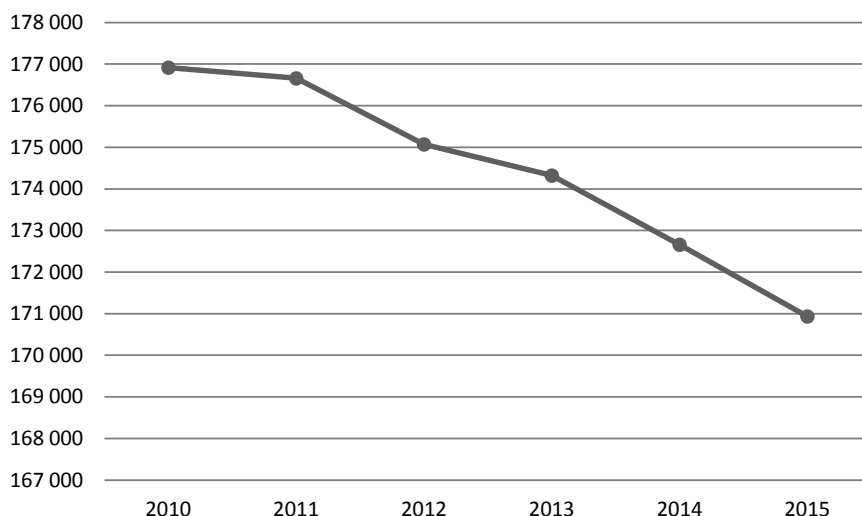
Tabela 1. Liczba podmiotów i zatrudnienia w sektorze bankowym w latach 2010–2015

Źródło: *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015.*

Rysunek 1. Liczba podmiotów prowadzących działalność bankową w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015.*

Rysunek 2. Zatrudnienie w instytucjach bankowych w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015*.

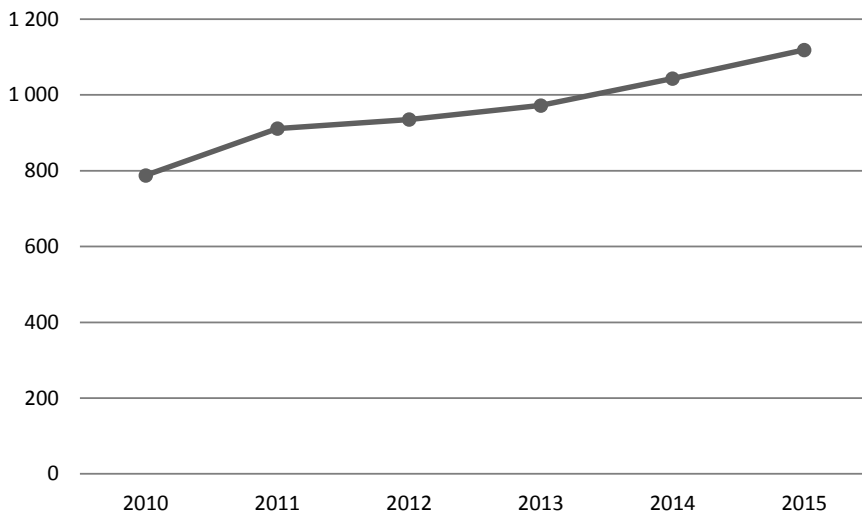
Wyszczególnienie	11/10	12/11	13/12	14/13	15/14	15/10
Kredyty ogółem	115,7	102,6	103,9	107,3	107,2	142
1. Sektor finansowy	101,2	127,1	125,9	132,2	112,3	240
2. Sektor niefinansowy	114,6	101,2	103,4	106,9	107,4	138
– gospodarstwa domowe	111,9	100,2	104,0	106,2	106,7	132
– przedsiębiorstwa	120,4	102,9	102,1	108,2	108,8	149
– instytucje niekomercyjne	123,5	116,7	108,2	105,7	107,1	176
3. Sektor budżetowy	133,8	108,5	100,9	100,3	102,4	150
wg waluty:						
– złote	113,1	109,0	105,7	108,3	107,9	152
– waluty	121,4	90,0	99,6	105,0	105,4	120

Tabela 2. Dynamika portfela kredytowego

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015*.

W roku 2015 w porównaniu z rokiem 2010 nastąpił znaczny wzrost zapotrzebowania na kredyty (por. tab. 2) zarówno w przypadku kredytów dla gospodarstw domowych (wzrost o 32%), przedsiębiorstw (wzrost o 49%) jak i instytucji niekomercyjnych (wzrost o 76%). Uwagę zwraca sektor budżetowy, w którym zainteresowanie kredytami w roku 2015 w porównaniu z rokiem 2014 było niewielkie (około 2%), podobna sytuacja

cja miała miejsce w latach wcześniejszych (0,3%). Z danych GUS wynika, że w ostatnim czasie przybywa osób młodych obciążonych zaległościami. W Polsce żyje 9 298 873 osób w wieku od 18 do 32 lat, przy czym 523 804 spośród nich posiada zaległości wynoszące łącznie 3,7 mld zł, przy czym pod koniec 2016 roku liczba młodych ludzi z problemami finansowymi zwiększyła się o około 110 tys.

Rysunek 3. Kredyty ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015*.

W 2015 roku kredyty mieszkaniowe stanowiły 60,7% ogółu kredytów, kredyty konsumpcyjne 22,3%, a 17% przypadało na pozostałe. W przypadku kredytów dla gospodarstw domowych, w roku 2015 obserwujemy wzrost o około 6%, podobnie jak w roku 2014. Porównując sytuację na rynku kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych, nieco większy wzrost był po stronie kredytów mieszkaniowych (por. tab. 3). Tendencję spadkową obserwujemy wśród kredytów walutowych. Spadek zainteresowania obserwujemy także wśród kredytów samochodowych.

W ostatnich dwóch latach nastąpiło pewnego rodzaju ożywienie na rynku kredytów dla przedsiębiorstw (por. tab. 4). W roku 2015 kredyty dla dużych przedsiębiorstw stanowiły 43% ogółu kredytów, a 57% to kredyty dla MSP. Największym zainteresowaniem cieszyły się kredyty operacyjne oraz inwestycyjne.

Wyszczególnienie	11/10	12/11	13/12	14/13	15/14	15/10
Ogółem	111,9	100,2	104,0	106,2	106,7	132,2
1. Kredyty mieszkaniowe	119,3	100,9	104,3	106,0	107,1	142,5
- złotowe	123,4	118,4	116,4	114,0	111,3	215,9
- walutowe	116,8	90,1	94,6	98,1	102,3	100,0
2. Konsumpcyjne	97,2	94,7	102,4	104,2	106,5	104,5
- karty kredytowe	91,8	93,3	96,8	104,1	103,1	89,1
- samochodowe	88,3	83,8	84,2	87,5	95,2	51,9
- ratalne	98,9	106,5	102,2	104,6	109,6	123,5
- pozostałe	98,2	87,7	105,5	105,2	105,4	100,8
3. Pozostałe	111,9	106,5	105,1	109,5	105,5	144,8
- operacyjne	116,3	114,4	111,3	112,8	108,7	181,5
- inwestycyjne	114,7	100,0	105,6	104,3	104,1	131,5
- nieruchomości	108,6	109,1	105,2	105,9	104,7	138,3
- pozostałe należności	103,4	103,9	94,1	114,8	102,0	118,4
Według waluty - złote	109,2	107,5	109,4	109,9	108,7	153,4
- waluty	116,2	89,5	94,3	98,5	102,2	98,8

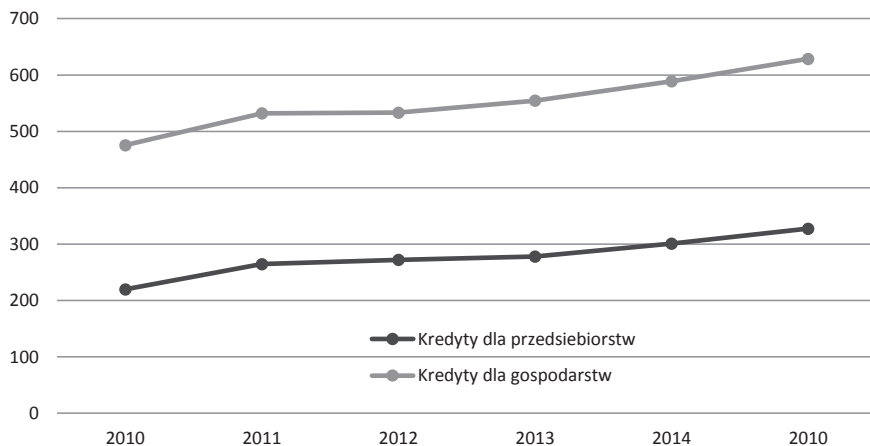
Tabela 3. Dynamika kredytów dla gospodarstw domowych

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015.*

Wyszczególnienie	11/10	12/11	13/12	14/13	15/14	15/10
Ogółem	120,4	102,9	102,1	108,2	108,8	149,0
1. MSP	125,2	103,6	99,5	107,1	106,0	146,5
- operacyjne	124,5	108,3	94,7	106,1	104,8	142,0
- inwestycyjne	134,9	99,4	107,0	105,5	108,	164,2
- nieruchomości	114,0	105,3	97,1	104,7	103,3	126,0
- pozostałe należności	134,0	93,7	102,3	125,0	109,4	175,5
2. Duże przedsiębiorstwa	113,8	101,8	106,1	109,9	112,0	152,3
- operacyjne	108,4	98,3	106,8	99,6	112,8	127,8
- inwestycyjne	361,4	94,2	106,1	117,0	104,9	443,6
- nieruchomości	91,3	109,5	95,7	95,5	159,5	145,7
- pozostałe należności	138,0	131,5	110,8	129,7	110,4	288,0
Według waluty - złote	116,8	108,2	99,6	104,8	107,8	142,3
- waluty	131,1	88,7	110,4	118,	111,3	169,2

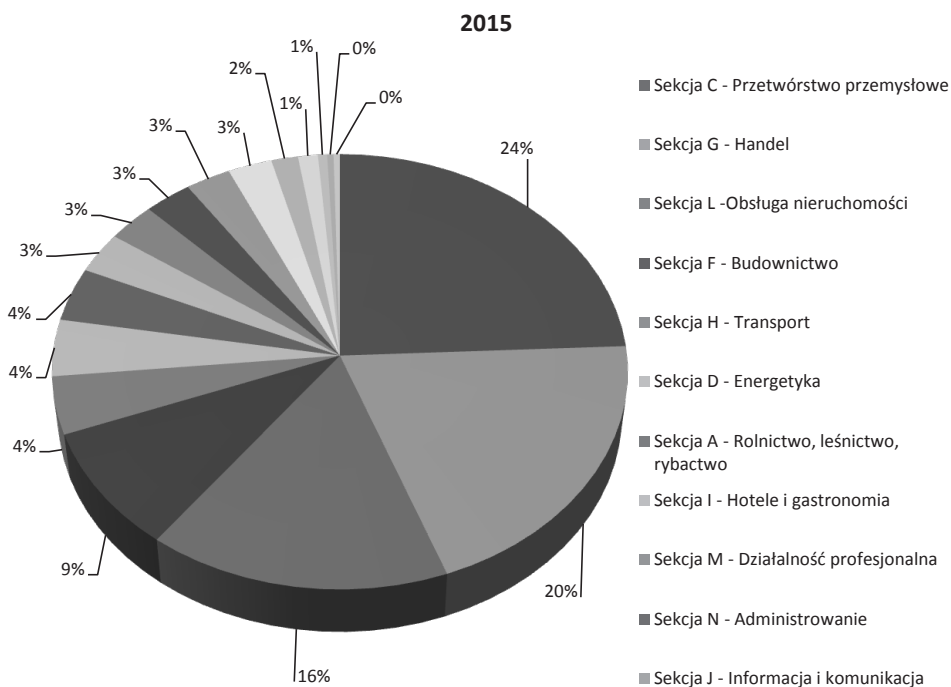
Tabela 4. Dynamika kredytów dla przedsiębiorstw

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015.*

Rysunek 4. Kredyty dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015*.

Rysunek 5. Struktura branżowa kredytów

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015*.

Analizując strukturę udzielanych kredytów pod względem branży zauważamy dominację kredytów udzielanych przedsiębiorstwom przetwórstwa przemysłowego (sekcja C). Kredyty te stanowią około 24% kredytów sektora usług, następnie kredyty dla handlu, których udział wynosi około 20%, na kolejnych miejscach znajdują się kredyty dla obsługi nieruchomości (16%) i budownictwa (9%). W roku 2015 w porównaniu z rokiem 2011 w większości sekcji nastąpiło duże zainteresowanie kredytami (por. tab. 5).

Wyszczególnienie	12/11	13/12	14/13	15/14	15/11
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	97,8	111,2	99,7	113,8	123,5
– spożywczy	103,9	104,4	100,6	114,4	124,8
– chemiczny i farmaceutyczny	105,5	118,8	95,6	108,3	129,7
– metalurgiczny	102,1	105,1	101,9	110,5	120,8
– drzewny i papierniczy	98,6	91,7	101,5	111,9	102,7
– maszynowy	96,7	115,5	95,5	117,2	125,0
– rafinerie i koksownictwo	102,6	157,5	104,8	109,1	184,6
– produkcja sprzętu transportowego	69,1	75,0	104,8	131,8	71,6
– inna produkcja, naprawa maszyn	102,8	140,5	92,3	116,7	155,6
– produkcja cementu, gipsu, szkła	96,3	153,8	105,0	116,7	181,5
– produkcja tekstylna	93,8	120,0	100,0	105,6	118,8
Sekcja G – Handel	103,0	124,9	99,4	108,2	138,3
Sekcja L – Obsługa nieruchomości	99,5	109,0	114,6	103,0	128,1
Sekcja F – Budownictwo	104,4	99,1	86,2	109,3	97,5
Sekcja H – Transport	130,4	172,6	104,0	111,5	260,7
Sekcja D – Energetyka	118,0	188,9	86,8	122,0	236,1
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	117,3	128,4	101,6	109,7	167,9
Sekcja I – Hotele i gastronomia	100,0	161,0	105,3	105,0	178,0
Sekcja M – Działalność profesjonalna	105,7	203,6	72,8	119,3	186,8
Sekcja N – Administrowanie	105,3	120,0	83,3	122,5	128,9
Sekcja J – Informacja i komunikacja	107,4	129,9	98,2	83,8	114,8
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	171,4	183,3	90,9	151,7	433,3
Sekcja Q – Opieka zdrowotna	110,3	116,3	100,0	110,0	141,0
Sekcja E – Dostawa wody, ścieki, odpady	110,0	154,5	102,9	117,1	205,0
Sekcja R – Kultura, rozrywka i rekreacja	110,0	154,5	94,1	118,8	190,0
Sekcja P – Edukacja	122,2	109,1	100,0	108,3	144,4
Sekcja S – Pozostałe usługi	112,5	122,2	109,1	108,3	162,5
RAZEM	103,8	122,1	98,6	110,1	137,7

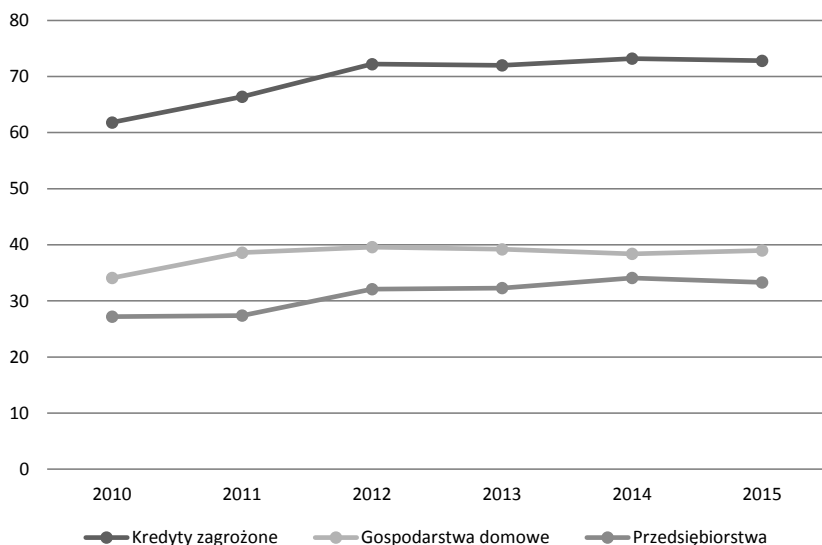
Tabela 5. Dynamika branżowa kredytów

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015.*

	11/10	12/11	13/12	14/13	15/14	15/10
Kredyty zagrożone	107,4	108,7	99,7	101,7	99,5	117,8
Sektor finansowy	50,0	100,0	200,0	150,0	66,7	100,0
Sektor niefinansowy	107,5	108,6	99,7	101,5	99,7	117,9
Sektor budżetowy	150,0	133,3	75,0	100,0	66,7	100,0
Gospodarstwa domowe	113,2	102,6	99,0	98,0	101,6	114,4
Konsumpcyjne	100,9	91,0	86,9	90,3	100,6	72,4
Mieszkaniowe	153,1	120,0	116,7	104,8	98,2	220,4
Pozostałe	128,3	119,5	110,9	104,9	106,5	190,0
Przedsiębiorstwa	100,7	117,2	100,6	105,6	97,7	122,4
MSP	105,9	109,7	99,1	105,2	100,4	121,6
Duże przedsiębiorstwa	89,7	135,9	103,8	106,4	91,5	123,0
Kredyty opóźnione w spłacie						
Konsumpcyjne						
do 30 dni	102,2	101,1	91,5	95,3	95,1	85,7
> 30 dni	103,6	90,8	89,9	89,2	93,7	70,6
Mieszkaniowe						
do 30 dni	116,3	116,7	97,7	104,6	93,4	129,6
> 30 dni	159,6	117,6	107,5	97,4	92,0	180,7

Tabela 6. Dynamika jakości portfela kredytowego (kredyty zagrożone)

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015*.

Rysunek 6. Kredyty zagrożone ogółem, dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w roku 2013, 2014, 2015*.

Dobłą informacją jest spadek w 2015 roku w porównaniu z rokiem 2014 poziomu kredytów zagrożonych o 0,5% (0,4 mld zł). Największy udział w portfelu kredytów zagrożonych miały kredyty konsumpcyjne (12%), kredyty dla MSP (12%) oraz pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych (10%). Według BIG infoMonitor od sierpnia 2015 r. do października 2016 r. liczba niesolidnych dłużników wzrosła z 1,25 mln do 1,74 mln osób.

2. Ubezpieczenie kredytów

Szybki rozwój cywilizacji, tempo życia oraz coraz większe potrzeby sprawiają, że zaciągając w banku kredyt chcielibyśmy uchronić siebie i swych najbliższych przed skutkami nieprzewidzianych zdarzeń losowych. Analiza danych pozwala stwierdzić, że przybywa kredytobiorców i niespłaconych kredytów, dlatego banki stosują coraz szerszy wachlarz zabezpieczeń udzielonych kredytów [Jaworski 2000]. W Polsce formę zabezpieczenia kredytu ustala bank w porozumieniu z kredytobiorcą, uwzględniając rodzaj kredytu, okres spłaty, stan majątkowy oraz status prawny kredytobiorcy. Jedną z takich form jest ubezpieczenie kredytu. Przedmiotem ubezpieczenia kredytu jest spłata zaciągniętych kredytów przyjętych do ubezpieczenia przez ubezpieczyciela. W ogólnych warunkach określa się przedmiot i zakres ubezpieczenia, wyłączenie odpowiedzialności, umowę generalną, przyjęcie należności kredytowej do ubezpieczenia, składkę i ochronę ubezpieczeniową, obowiązki ubezpieczającego oraz zasady ustalania i wypłaty odszkodowań [Bogacka-Kisiel 2000]. Zabezpieczenie kredytu bankowego przez wykupienie polisy ubezpieczeniowej zabezpiecza, w przypadku zdarzeń losowych, zarówno interesy banku jak i kredytobiorcy. Ubezpieczenia kredytów można podzielić na dwie grupy, ubezpieczenia obowiązkowe i dobrowolne. Do grupy ubezpieczeń obowiązkowych zaliczamy [www1]:

- ubezpieczenie pomostowe jest zawierane przez bank i na jego rzecz, występuje przy kredytach hipotecznych,
- ubezpieczenie niskiego (brakującego) wkładu własnego także dotyczy kredytów hipotecznych i jest oferowane, gdy kredytobiorca nie wnosi wcale lub wnosi bardzo niewielki wkład własny,
- ubezpieczenie nieruchomości.

Do ubezpieczeń dobrowolnych możemy zaliczyć:

- ubezpieczenie na wypadek śmierci (ubezpieczenie na życie),
- ubezpieczenie na wypadek trwałego inwalidztwa,
- ubezpieczenie na wypadek utraty pracy,
- ubezpieczenie na wypadek niezdolności do pracy.

W przypadku podjęcia decyzji o ubezpieczeniu kredytu należy wnikliwie zapoznać się z warunkami umowy ubezpieczenia. Nie wszystkie umowy ubezpieczenia dają możliwość spłaty całości kredytu, a jedynie kilku kolejnych rat. W ostatnich latach obserwujemy wysoki wzrost zainteresowania ubezpieczeniem kredytu (tab. 7). W roku 2015 w porównaniu do roku 2005 liczba zawieranych polis wzrosła trzynastokrotnie, co miało swoje przełożenie na liczbę odszkodowań. Należy pamiętać, że w latach tych znacznie wzrosła liczba pobranych kredytów. W okresie ostatnich dziesięciu lat w ubezpieczeniach kredytów, różnego rodzaju ryzyk finansowych oraz gwarancji ubezpieczeniowych obserwujemy silny rozwój (tab. 8).

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba polis w tys.	105,0	535,0	564,0	612,0	535,0	1 202,0	1 400,0
Składki przypisane brutto w mln zł	494,4	1 571,0	1 612,1	1 500,8	1 840,9	2 111,7	1 615,6
Liczba odszkodowań i świadczeń w tys.	4,0	51,0	54,0	63,0	76,0	80,0	56,0
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w mln zł	176,8	406,5	394,2	846,3	866,0	587,9	433,1

Tabela 7. Ubezpieczenia kredytu; różnego ryzyka finansowego, gwarancja ubezpieczeniowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej 2013, 2015, 2016*.

Wyszczególnienie	11/10	12/11	13/12	14/13	15/14	15/05
Liczba polis w tys.	105,4	108,5	87,4	224,7	116,5	1333,3
Składki przypisane brutto w mln zł	102,6	93,1	122,7	114,7	76,5	326,8
Liczba odszkodowań i świadczeń w tys.	105,9	116,7	120,6	105,3	70,0	1 400,0
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w mln zł	97,0	214,7	102,3	67,9	73,7	245,0

Tabela 8. Dynamika ubezpieczenia kredytu; różnego ryzyka finansowego, gwarancja ubezpieczeniowa

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej 2013, 2015, 2016*.

Podsumowanie

Ubezpieczenie kredytów jest jedną z form minimalizacji ryzyka kredytowego, ale nie jest ona w stanie całkowicie wyeliminować ryzyka. Ta forma zabezpieczenia spłaty kredytu daje nam poczucie bezpieczeństwa

finansowego. Niejednokrotnie świadomość tego, że w przypadku nieprzewidzianych zdarzeń losowych część rat lub całość kredytu zostanie spłacona z polisy jest warta poniesienia kosztów związanych z ubezpieczeniem kredytu. W ostatnich dziesięciu latach obserwujemy duże zainteresowanie kredytami, zwłaszcza wśród ludzi młodych. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak duża liczba kredytów zagrożonych także wśród najmłodszych kredytobiorców. Łatwy dostęp do kredytów sprawia, że ubezpieczenia kredytów cieszą się dużym zainteresowaniem i są często stosowaną formą zabezpieczenia spłaty kredytu.

Bibliografia

- Bogacka-Kisiel E. (red.) (2000), *Usługi i procedury bankowe*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław.
- Jaworski W.L., Krzyżkiewicz Z., Kosiński B. (2000), *Banki rynek operacje polityka*, Poltext, Warszawa.
- Raport o sytuacji banków w 2015 r.* (2016), Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2013*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2015*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa.
- [www1] https://rf.gov.pl/vademecum-klienta/abc-ubezpiezen/Ubezpieczenia_kredytow__2868.
- [www2] <https://www.big.pl/rejestr-dluznikow>.
- [www3] <https://www.stat.gov.pl>.

UBEZPIECZENIE JAKO FORMA ZABEZPIECZENIA KREDYTU

Podstawą działalności banku jest osiąganie zysku, a jednym ze sposobów uzyskiwania dochodów jest udzielanie kredytów. W ostatnich latach obserwujemy duże zainteresowanie kredytami, które są obciążone ryzykiem. W celu minimalizacji ryzyka kredytowego banki stosują różne formy zabezpieczeń. Jedną z metod zabezpieczenia spłaty kredytu jest ubezpieczenie. Celem artykułu jest analiza sytuacji na rynku kredytowym i zwrócenie uwagi na jedną z form zabezpieczenia spłaty

kredytów jaką jest ubezpieczenie. Ubezpieczenia kredytów cieszą się dużym zainteresowaniem i są często stosowaną formą zabezpieczenia spłaty kredytu. Ze względu na dużą liczbę zaciąganych kredytów oraz pojawiające się problemy z ich spłatą, słusznym wydało się podjęcie takiego tematu badawczego.

Słowa kluczowe: kredyt, ubezpieczenie, zabezpieczenie kredytów.

INSURANCE AS A FORM OF COLLATERAL

The main activity of the bank is to gain profit and one way of earning an income is granting credits. In recent years we have seen a great interest in loans that incur risk. In order to minimize credit risk, banks use different forms of collateral. This article aims to analyze the current situation on the credit market and to draw attention to credit insurance as one possible form collateral. Credit insurance is a very popular and often used form of loan collateral. Due to the large number of credits taken and emerging problems with repayment, pursuing this research topic seems justified.

Keywords: credit, collateral for loans, insurance.